

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

פרשת בהר בחוקתי
גליון מס' 105

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- חג המצות
- ספירת העומר וחג
- חג השבועות
- יום כיור המצרים - גלות ומלכות
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חנוכה
- ימי המצרים
- חג האדרת פסח
- בעניני מצוות הממויות
- שבתורה
- חג המנוחה
- שיר המערים
- שבת פסח

ניתן להשיב: mechonenellech@gmail.com | בארה"ב ניתן להשיב: sales@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

פרשת בהר בחוקתי

והיינו ספירת העומר. אולם ספירת העומר נבדלת מספירת היובל בשני דברים. כדלהלן.

א. שבספירת יובל אין סופרים אלא בית דין הגדול, ואילו בספירת העומר כל אחד חייב לספור. כדאיתא בגמרא 'וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד (מנחות סה:).

ב. שמצות הקידוש של שנת החמישים לא נאמרה אלא ביובל, אולם חג השבועות אינו צריך קידוש בית דין, אלא מאליו הוא מתקדש כאשר בא יום החמישים.

וספרת לך שבע שבתות שנים, שבע שנים שבע פעמים, והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה... וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרוור בארץ לכל יושביה יובל הוא תהיה לכם (כה, ח-י)

נאמרו כאן שני מצוות מיוחדות לבית דין, וכמו שכתב הרמב"ם - מצות עשה לספור שבע שנים ולקדש שנת החמישים שנאמר וספרת לך שבע שבתות שנים וגו' וקדשתם את שנת החמישים ושתי מצוות אלו מסורין לבית דין הגדול בלבד (הלכות שמיטה ויובל פרק י הלכה א).

והיינו שמוטל על בית דין לספור בכל שנה בראש השנה, את מנין השנים כדאיתא בתורת כהנים - 'וספרת לך - בבית דין', ואומרים היום שנה אחת, היום שתי שנים, היום שמיטה אחת ושנה אחת וכו'.

וכמו כן ישנה מצוה מיוחדת ביובל, שבית דין צריכים לקדש את השנה ולהכריז שהשנה מקודשת. כמו שכתב רש"י - 'וקדשתם - בכניסתה מקדשין אותה בב"ד ואומרים מקודשת השנה (תו"כ)'

הנהגה מצינו בתורה עוד ספירה דומה לספירת היובל בצורת המנין, שמונים כל אחד וכל שבוע,

בגליון

פרשת בהר בחוקתי

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

היכל השבת

יום שבת קודש הוא..... עמוד 7

חכמה ומוסר

יסוד ההצלחה בחינוך..... עמוד 10

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכונינו

הרה"ח ר' **חיים יעקב קלפהולץ** שליט"א
לרגל אירוסיו בנו הבה"ח **ראובן הי"ו**

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנחות ותרומות "פרנס השבוע/ החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל- 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל- 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים
לאור כל גנזי תורתנו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את
הכרכים הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני
כלל שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחודשו.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור
התורה לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצווה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למען המענה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המענה חובשי תורה
- שיעורים
- על הח"ס
- ספרים
- המת והמחבר
- ביאורי סודות
- ספרים
- אמנות ומסות
- ספרים
- תורה ודעה
- אמנים
- תורה ודעה

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מחלקת מכון
סניפים 34 מטה במטה

עמותת המענה בבית מנסה
ליטען מיקווי רבינו
מודלקים לפי נתיבים
בבית התורמים

הכשרת ספרים בן מלך
העזרת והמועצות ברובי העולם

סלסון והרצלה 054-8422488
כתובת אהל ישראל 1/9
ביתר עילית
קמפוס מוסדות לפי סניף 46
ליחידות הארצית
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

1-3-5

שלוחה

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייניא דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

כל אחד ואחד סופר לעצמו ולציין את השנים, שהרי אין ארבעים ותשע השנים הנספרים גורמים ויוצרים את קדושת שנת החמישים, והספירה רק נועדה לידיעת החשבון שכבר עברה תקופה שלמה, ולזה די בספירת בית דין שהם קובעים את סדרי הזמנים והתקופות לכלל הציבור.

וצוית את ברכתי לכם בשנה השישית ועשת את התבואה לשלש השנים (כה, כא)

בגמרא - תנן התם התבואה והזיתים משיביאו שליש וכו' מנלן כדתניא רבי יונתן בן יוסף אומר 'ועשת את התבואה לשלש השנים', אל תקרי לשלש אלא לשליש, והא מיבעי ליה לגופיה, כתיב קרא אחרינא, וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם מן התבואה ישן עד השנה התשיעית. (ראש השנה ג).

כלומר שקביעות שנת צמיחת התבואה, לענין שנת המעשר וכן לענין שביעית, היינו משיביאו שליש.

ויש לעיין למה דווקא כאן ראתה התורה לנכון ללמד אותנו הלכה זו. ועוד יש לעיין לפי מה שביארנו בכמה מקומות את הכלל הגדול שבכל הדרשות יש שייכות בין הדרשא אל הפשט. וצריך ביאור איפוא מה הקשר לדרשא זו עם תוכן הפסוק.

ונראה בביאור הדבר דהנה יש להסתפק כיצד תהא צורת ברכה זו שמבטיחה התורה שהשנה השישית תוציא תבואה לשלש השנים, שלכאורה הכוונה שהיבול יהא מבורך בשפע של תבואה כפול ומשולש מכל השנים. וכמו שמצינו אצל יצחק אבינו 'ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה' (בראשית כו, יב).

אכן יתכן לפרש, שצורת הברכה תהיה במהירות הגידול, דהיינו שהשנה השישית תספיק לגדל שלש מחזוריים של זריעה וצמיחה וקצירה. כלומר שהתבואה תמהר להתבשל ולהתמלא תוך זמן קצר ויספיקו לזרוע במשך שנה זו שלש פעמים וממילא יהיה יבול השנה השישית בכמות של שלש שנים.

והנה דרשת חכמים זו מלמדת אותנו שפירושו כהאופן השני, דהיינו שהברכה תהא במהירות הגידול, כלומר שדרשו חז"ל 'ועשת התבואה לשלש השנים' אל תיקרי לשלש אלא לשליש, דהיינו

ונראה הביאור בזה, שאף שבצורת הספירה דומים שני הספירות של יובל ועומר זה לזה, אולם בתוכן מהותם ומטרתם הם שני סוגי ספירות.

לגבי יובל מה ששנת החמישים היא מקודשת ביארנו בהרחבה במקו"א שטעם המצוה לעשות את שנת החמישים קודש, היינו משום ששנת היובל היא ראש והתחלת תקופה, כי אחר שעברו שבע שנים שבע פעמים, תמה תקופה שלימה ומתחילה תקופה חדשה. וקידוש שנת היובל היינו שאנו מקדשים את השנה הראשונה של התקופה החדשה, [וכדוגמת ראש השנה וראשי חודשים].

אבל בספירת העומר יום החמישים אינו התחלת תקופה, אלא אדרבה הוא סיום התקופה שהוא גמר תקופת הקציר, ולרגל סיום ימי הקציר מביאים מנחה חדשה וחוגגים לפני ה' על שבועות הקציר, ויום החמישים הוא המסיים את ארבעים ותשעה ימי הקצירה. ונמצא שימי הספירה הם המביאים ויוצרים את חג הקציר.

ובהבדל מהותי זה יבוארו היטב שני החילוקים שמצינו בדיניהם.

כי בספירת העומר מכיון שהימים הנספרים הם המה היוצרים את החג ביום החמישים, שהוא המסיים את ימי הקצירה, על כן אינו צריך קידוש בית דין, כי עצם הדבר שנספרו מ"ט יום והוא יום החמישים הנועל את תקופת הקציר, הוא סיבתו להיותו מקודש לחג, שאחרי שזכינו לשבעה שבועות של קצירה זו סיבה לחגוג לפני ה' על הקציר.

ומאותו הטעם גם צריך ספירה לכל אחד ואחד, כי מכיוון שהימים הללו המה יוצרים וקובעים את חג השבועות. על כן המצוה לספור ולציין כל יום, שעבר עוד יום של קצירה.

לעומת זאת ביובל הרי קדושת שנת היובל אינה שייכת כלל לתקופה שעברה, כי עצם הדבר שעברו מ"ט שנים אינה סיבה לקדושת היובל, וגם אין על ידם הכרח שמתחיל תקופה חדשה, כי אפשר שהתקופה נמשכת הלאה, ולכן צריכה שנת החמישים קידוש בית דין, כלומר שב"ד מכריזים שהתחילה תקופה חדשה והשנה הזאת מקודשת משום היותה השנה הראשונה של התקופה החדשה.

ומהאי טעמא גופא גם אין צריך ביובל שיהיה

שהתבואה בשנה השישית תספיק לצמוח ולהתפתח בשלמותה בשליש שנה, ועל ידי כך יהיה בידם להצמיח תבואה שלש מחזורי תבואה בשנה זו עבור שלושת השנים.

ומעתה מדרשא זו למדו חז"ל שתבואה שהביאה שליש גם בשנה רגילה, שם תבואה עלה. כי אם בגידול שליש אין עדיין כלל שם תבואה עליה, אם כן נמצא שבישול התבואה בשלמות בשליש שנה הרי זה נס מופלא שיוצא לגמרי מגדרי הטבע, ואין דרך התורה שתתנהג בניסים קבועים, ולא נאמר כאן שיהיו ניסים אלא שתהיה 'ברכה', אלא בהכרח שגם בשנה רגילה התבואה שגדלה שליש כבר נחשבת כתבואה, כלומר שיש עליה שם תבואה בגדרי התורה, ולכן מה שבשנה השישית התבואה תחיש את מהלכה ותתפתח בכל שלמותה בשליש השנה, לא ייחשב כ'נס' אלא בגדר של 'ברכה'. והבן.

* * *

אם בחוקותי תלכו (כו, ג)

בפרשה זו מתנה הקב"ה את הצלחת חיינו בעולם הזה בשמירת דרך ה' וקיום חוקיו ומשפטיו, כאשר אם בחוקותיו נלך - תשרה הברכה בכל מעשה ידינו ובכל אשר נפנה תאיר לנו ההצלחה פנים.

ידועה קושיית הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ט ה"א) - על פי מה שאמרו חז"ל (קידושין לט): 'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא' - מאחר שנועד שמתן שכרן של מצות והטובה שזוכה לה אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה, היא חיי העולם הבא, שנאמר למען ייטב לך והארכת ימים וכו' ... מהו זה שכתוב בכל התורה כולה אם תשמעו יגיע לכם כך, ואם לא תשמעו יקרה אתכם כך, וכל אותן הדברים בעולם הזה, כגון שובע ורעב, ומלחמה ושלוה, ומלכות ושפלות, וישיבת הארץ וגלות, והצלחת מעשה והפסדו, ושאר כל דברי הברית וכו'. וכתב שם הרמב"ם לתרץ, כי כל אלו הברכות לא באו למלאות את תכלית השכר המובטח לשומרי דרך ה', אלא נועדו כדי שיהיה יכולת בידינו להוסיף ולעבוד את ה' בשלווה ובנחת - והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד, שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה, כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוה וריבוי כסף

וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן, אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה, כדי שזוכה לחיי העולם הבא.

ואמנם נראה לבאר, כי כל הברכות האמורות בתורה, המובטחות לנו אם נשמור דרך ה', אינן באות כלל בתורת שכר וגמול על קיום המצוות, ואף אין מטרתם רק בכדי לספק לנו את האמצעים לקיימם. אלא גם בלא סיבה כלשהי, מעניק ה' ברכת טובה והצלחה לכל בריותיו אשר ברא, כי כך היא דרכו של עולם ותכליתו, שלא בראו הקב"ה אלא להטיב, ויצר ותיכן את עולמו בחכמה, והתקין בו את כל הנדרש לאושר האדם והצלחתו, כדי שיושפע עליו תמיד שפע רב, ואך טוב וחסד ידרפוהו כל ימי חייו. ואמנם כאשר חוטא האדם ועווב את הדרך הישרה והולך בשרירות לבו, מענישו ה' ומונע ממנו את כל הטובה שהיתה ראויה לו, ויש שאף מייסרו ומוכיחו בחליים ומכאובים, אך כל עוד שאין סיבה מיוחדת לשנות את הטבע ולהעניש את האדם בשל מעשים רעים שבידו - אף על פי שגם מעשים טובים אין לו - הרי שהעולם כמנהגו נוהג, כי מדרך הטוב להטיב, וחסד ה' מלאה הארץ.

כן אנו מוצאים באדם הראשון, שראשית יצירתו היתה בגן-עדן, בו הצמיח לו ה' כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל (בראשית ב, ט), והיו מלאכי השרת צולים לו בשר ומצננים לו יין (ילקוט-שמעוני בראשית טו), וכל זאת בטרם היו בידו זכויות כלשהן. ואך משחטא - נשתנה דינו והפסיד את כל הטובה שנועדה לו, אשר הוטבעה בטבע העולם שלא נברא אלא בשבילו, ותחת זאת באה עליו קללת עולם. וכן מצינו (קידושין פב:): - תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, מימי לא ראיתי צבי קייץ וארי סבל ושועל חנוני, והם מתפרנסים שלא בצער, והם לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני. מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער, אני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער. אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי. הנה כי כן, פרנסתם של כל הבהמות והחיות מזומנת להם שלא בצער, ולא משום מעשים טובים וזכויות שיש בידם, אלא רק משום שלא הריעו את מעשיהם ולא קיפחו את פרנסתם, ולגביהם נותר העולם מתוקן כטבע ברייתו.

וכן מדוקדק בלשון הכתוב עצמו, שבין הברכות

ומעלה אם זכר והיה ערכך חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים (כז, ג-ז)

הנה שיעור ההבדל ביחס הערך שבין זכר לנקבה משתנה בדרגות הגיל השונות, שבשנות הקטנות והנערות מבן חמש שנים עד בן עשרים שנה היחס בן הזכר לנקבה הוא כפול, שהזכר ערכו עשרים ושיעור ערך הנקבה הוא מחצה ממנו דהיינו עשרה.

ואילו בתקופת החיים המרכזית החשובה דהיינו מבן עשרים ועד בן ששים, ההפרש מתקטן וההבדל בין הזכר והנקבה הוא חמישים מול שלושים, דהיינו שערך הנקבה הוא שלש חמישיות משיעור הזכר.

וכמו כן משתנה הדבר בגיל הזקנה מבן שישים ומעלה, שההבדל מצטמצם והולך שהזכר עולה בערכו רק שליש על ערך הנקבה, שהזכר ערכו חמש עשרה והנקבה ערכה שני שליש ממנו דהיינו עשרה.

והנה חז"ל מתייחסים לשינוי זה כמו שמובא ברש"י - כשמגיע לימי הזקנה האשה קרובה להיחשב כאיש, לפיכך האיש פוחת בהזדקנו יותר משליש בערכו, והאשה אינה פוחתת אלא שליש בערכה.

ומביא את דברי הגמרא - ומאי שנא נקבה דכי מיוקנא קיימא אתילתא, ומאי שנא זכר דלא קאי אתילתא, אמר חזקיה אמרי אינשי, סבא בבייתא פחא בבייתא, סבתא בבייתא סימא בבייתא (ערכין יט).

אולם לא נתבאר ברש"י טעם ההבדל בין ימי הנערות לימי הגדלות, שגם בהם בימי הגדלות פוחת ההבדל ביחס ערך הזכר מערך הנקבה.

ונראה בזה שעל פי פשוטו באמת תמיד היחס הוא שווה ואחיד. והבסיס לכולם היינו כמו שקבעה תורה ראשונה בשנות החיים העיקריות והמרכזיות שבהם ערך הזכר הוא חמישים וערך הנקבה שלושים כלומר שערך הנקבה היא שלש חמישיות מערך הזכר. [וכמו כן בגיל הינקות מבן חודש ועד בן חמש הוא אותו יחס חמש וששל].

והנה גם בימי הנערות היה צריך להיות כן, דהיינו שכיון שהנער ערכו עשרים שקלים היה צריך להיות ערך הנקבה שלש חמישיות שהם שתיים עשרה שקלים. אלא שכן דרך קביעת השיעורים בתורה ש'מעגלים' את השיעור למספרים שלמים,

המובטחות אנו מוצאים גם - ולא תגעל נפשי אתכם (פסוק יא). ולכאורה אין עניינו לכאן מבואר, שהרי אין הכתוב מדבר במניעת עונשים ופורעניות אלא בהשפעת טובות וברכות. אך לאור האמור מבוארים הדברים הדק היטב, כי אכן אין הפרשה שלפנינו עוסקת במתן שכרן של מצוות, כי אלו גנזות ונצורות לחיי עולם הבא, ואין תכלית פרשה זו אלא להבטיחנה, שאם נלך בחוקות ה' ואת מצוותיו נשמור - לא תגעל נפשי אתכם, ומאחר שלא תהא כל סיבה מאת ה' לסבב עלינו רעות, יוסיפו חיינו להיות מושפעים מאוצר טובו יתברך, והמנהג עולמו בחסד ינהל את חיינו על מי מנוחות, ולא נדע מכל צרה וצוקה.

זהו עומק מאמרם ז"ל - "שכר מצוות בהאי עלמא ליכא", לפי שכל הטובה והברכה השרויה בעולם הזה, ראויה היא באמת לבוא על האדם אף שלא בתורת שכר. ואם כן, כל אשר יעלה על לב האדם לשאול מעם ה', וכל הנחת והאושר הרב שהעולם הזה מסוגל להפיק ולהנות בהם את החיים עליו - לעולם לא יהיו מושפעים מצד השכר והגמול על המעשים הטובים, אלא ממעיינות השפע הבלתי נדלים שמשפיע ה' על עולמו אשר ברא, מאוצר טובו כי לעולם חסדו. אבל שכרן של מצוות, הבא בתורת גמול על המעשים, אין לו מקום בהאי עלמא, אלא בעלמא דאתי.

ואמנם לשלימות תיקון העולם, נזכה רק כאשר יתוקן במלואו חטא עץ-הדעת לעתיד לבוא, כי אז ישוב העולם לקדמותו, ואוהבי שמו ישכנו בו כאדם הראשון בגן עדן מקדם, כמו שאמרו חז"ל (שבת ל:): - עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת. ובמהרה יקויים בנו מקרא שכתוב (ישעיהו נא, ג) - וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה.

והיה ערכך הזכר מבן עשרים שנה ועד בן שישים שנה והיה ערכך חמישים שקל כסף בשקל הקודש. ואם נקבה הוא והיה ערכך שלשים שקל. ואם מבן חמש שנים ועד בן עשרים שנה והיה ערכך הזכר עשרים שקלים ולנקבה עשרת שקלים. ואם מבן חודש ועד בן חמש שנים והיה ערכך הזכר חמשה שקלים כסף ולנקבה ערכך שלשת שקלים כסף. ואם מבן שישים שנה

וקבעה התורה מספר שלם הקרוב ביותר למספר המדויק דהיינו עשרה.

וכמו כן בימי הזקנה שערך הזכר הוא חמש עשרה שקלים, והרי ההבדל ביחס הערך הוא תמיד שלש חמישיות. וא"כ היה צריך להיות ערך הנקבה תשעה שקלים שהם שלש חמישיות משיעור חמש עשרה, אלא שגם בזה מעגלים אותו למספר השלם הסמוך לו, דהיינו עשרה.

ומה שדרשו חז"ל מזה שעצם ערך הזכר יורד ופוחת לעת זקנתו יותר מהנקבה, היינו משום שבכל זאת ניתן ללמוד מכך כיוון סוף סוף נקבע כן הדבר בתורה. ודבר זה הוא כלל גדול בדרכי הדרש, והוא מעוצם קדושת התורה המתפוצצת לשבעים פנים, שאפילו קביעות התורה נובעת מאיזה סיבה ונימוק, בכל זאת עצם הדבר שכך נקבע בתורה יש בזה ללמדנו הלכות וארחות חיים.

* * *

**ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה' והעריכו
הכהן בין טוב ובין רע כאשר יעריך אתו הכהן
כן יקום** (כז, יד)

שינוי (סנהדרין ב): דיני ממונות בשלשה וכו'... והקרקעות תשעה וכהן, ואדם כיוצא בו. משנה זו עוסקת בכל סוגי הדינים והמשפטים - מהו מספר הדיינים הנצרך כדי לדון בו, ובכלל אלו אמרו, כי שומת הקרקעות האמורה בפרשה זו, צריכה מושב של עשרה, שהם תשעה דיינים מלבד הכהן האחד. וכיוצא בזה שומת 'אדם' - כגון האומר 'דמי עלי' והריהו צריך שומא כעבד הנמכר בשוק - אף זו צריכה עשרה דיינים שאחד מהם כהן.

ובגמרא (דף טו.) - מנהגי מילי, אמר שמואל, עשרה כהנים כתובין בפרשה, חד לגופיה, הנך הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, דאפילו תשעה ישראל ואחד כהן. כלומר, מתוך שהזכרה הערכת הכהן עשר פעמים בפרשה זו, הדבר מלמדנו כי מלבד הכהן האחד, צריכה השומא להיקבע גם על פי דעתם של תשעה דיינים עמו.

ויש להתבונן מה טיבו של הרכב מיוחד זה ומה עניינו, והלא ממה נפשך, אם הכוח הנצרך לקביעת הדבר הוא כוח בית-דין של עשרה, מה מוסיף אפוא

הכהן המשתתף עמהם, ואם תמצא לומר שגם כוח הכהונה נדרש לכך, אם כן היתה הדעת נותנת שכל עשרת הדיינים יהיו כהנים, מאחר שפסק-הדין יוצא מבין כולם, וכיצד יתקיים הדבר על-ידי כהן אחד. והדברים צריכים תלמוד רב.

עוד יש לתמוה בזה, כי הלא מתוך משמעות הכתובים שבכל הפרשה עולה ומבואר בפשטות, שהכהן הוא המעריך היחיד לממון ההקדש, ולו לבדו הרשות נתונה לקבוע שומת כל דבר כפי הנראה בעיניו, וכאשר יפסוק כן יקום. ואילו לפי דרשה זו נמצא, שאין בכוחו של הכהן לקבוע את הדבר, אלא הוא טעון ב"ד של עשרה שהכהן רק משתתף עמהם. ואם כן היאך יעלה פשוטו ומדרשו של מקרא בקנה אחד, וכיצד יתחשב השומא כהערכת הכהן היחיד, אחר שמושב בית דין של עשרה - שרובם ישראלים - הוא הקובע את ערכו.

והנראה לברר כי הרכב זה, בו יושבים לדון תשעה מישראל וכהן אחד, נדרש כדי לקיים גדר מיוחד שבו הכהן קובע את השומא מתוך דיון של עשרה דיינים. כלומר, חלק המשא והמתן בין הדעות ושיקול וליבון כל צדדי הדין, צריך להיעשות דווקא על-ידי בית-דין של עשרה, אבל הקביעה הסופית העולה מכלל הדיון, זו נעשית בידי הכהן אשר בידו לבדו הסמכות לקבוע את הדברים. ודומה הדבר לטומאת וטהרת נגעים, שהטומאה והטהרה נקבעת במאמר פי הכהן שתפקידו לטהר ולטמא בשם ה' (ראה 'תורה ודעת' גליון 05 פרשת מצורע תשס"ז), ואף אם הכהן אינו יודע לראות, מעמידים אצלו חכם המכוון את דבריו לטמא או לטהר. אף בפרשה זו, מאחר שהכהן הוא שליח ה' לעסוק בממון גבוה, הרי שבלעדיו לא יוכל איש לעשות דבר, והגם שכאן אין די באמירתו גרידא, אלא שיקול דעתו היא הנצרכת לקביעת רכוש ההקדש, מכל מקום אין הכהן קובע אלא אחר ששיתף תשעה נוספים עמו לדון בדבר, ועל-פי תוצאות הדיון ביניהם יפסוק הכהן את דברו.

ומעתה יעלה יפה פשוטו ומדרשו של מקרא כאחד, כי אכן כפי שמפורש בכתובים, קביעת ערך הדמים נתונה בידי הכהן לבדו, ובלעדיו אין כוח בית-דין יפה לקבוע דבר, אולם כיצד ובאיזה אופן "יעריכנו הכהן", על כך באה דרשת חכמים להשלים את המפורש ולומר, כי על הכהן להעלות את הנידון

בפני בית-דין של עשרה, כאשר הוא עצמו נמנה עמם ומכריע לפי אשר נתברר ביניהם.

ונראה פשוט, שאם רוב מתוך העשרה נוטים לצד אחד, אף שהכהן עצמו נמצא בדעת המיעוט, מכל מקום על הכהן לקבוע לפי הרוב, שכן אם לא ישמע הכהן להכרעת הרוב, לא תהא קביעתו נחשבת כמסקנא שהתקבלה מתוך דיון של עשרה, אלא כזו שנוגדת את תוצאות הדיון. אולם מסתבר לומר כי במידה שהדעות שקולות מחצה על מחצה, כוחו של הכהן יפה להכריע את הכף כראות עיניו, שכל עוד אין הרוב מתנגד לו, שפיר נחשבת קביעתו כהכרעה שנתקבלה לאור דיון העשרה.

והנה התוס' במגילה (דף כג: ד"ה עשרה) הקשו על עיקר קיומו של בית-דין במספר זה: "קשיא לי אמאי לא בעי אחד עשר, דאין ב"ד שקול בכל דבר שהוא תלוי שעומד בשקול הדעת". והרבה מן האחרונים העלו דרכים שונות ליישב קושיא חמורה זו, שרבותינו בעל התוספות לא תירצוה. יש שנקטו שאין זה בתורת בית-דין, ולכן אין חסרון במספרם

השקול, ויש שצדדו לומר שאין צורך אפילו במושב חדא, אלא כל אחד במקומו יושב ומצטרפים זה לזה (עיין טורי אבן במגילה שם, ובספר 'אבי-עזרי' על הרמב"ם הלכות ערכין). אמנם כל אלה דברי פלא הם, שהרי במשנה בסנהדרין הנ"ל נמנתה הלכה זו בין המשפטים הנידונים ע"י בית-דין, ובפשטות הדברים משמע כי בית-דין גמור הוא, כאשר לעומת דיני ההדיט הנידונים בשלשה, דיני ההקדש טעונים בית-דין חשוב ומורחב יותר ונידונים בעשרה. וקושיית התוס' במקומה עומדת, כיצד מושיבים בית דין שקול לדון בדבר התלוי בשקול הדעת.

אולם לפי דברינו מבוארים הדברים להפליא, שכן אימתי אמרו שאין בית-דין שקול, כשההכרעה היא על פי רוב דעות, כי אז יש לחוש שמא תהיינה הדעות שקולות ולא תתקבל שום הכרעה, אבל כאן שהקביעה הסופית נתונה בידי הכהן, שוב אין לחוש משום בית-דין שקול, שכן אפילו בהיות הדעות שקולות - שיקול דעתו של כהן הוא המכריע לעולם.

היכל השבת

יום שבת קודש הוא

ואם לזה הצור יפרע את חובו

בגמרא - מאי 'כי חדות ה' היא מעוזכם', אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ברבי שמעון אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בו ואני פורע (ביצה טו:).

והנה הפשטות בזה הוא על פי מה שנתבאר שאחד מיסודות השבת שברכו ה' ליום השביעי והוא 'יום ברכה', וזהו אחד מחלקי ברכתו שהכל מצוי בלי טורח, שאף שאין עוסקים במלאכה ביום השביעי, כל צרכיו מצויים מאליו. [ובדומה לשבת הארץ שנת השביעית, שאין זורעים ואוספים את תבואתם, והקב"ה מצוה את ברכתו בשנה השישית, שעל ידי עבודה של שנה אחת האדמה עושה תבואה של השנה השישית והשביעית גם יחד].

וכפי שהיה במן שלא היה צריך לטרוח וללקוט עבור שבת, אלא כאשר לקטו את העומר של יום השישי נמצא מאליו לחם משנה. אך לא רק בתקופת ירידת המן היה דבר זה, אלא בכל הזמנים נמשך סדר זה כעין שהיה במן. וכלשון האבן עזרא בזמר 'כי אשמרה שבת' - הנה לדור ראשון נתן קדושי, מופת בתת לחם משנה בששי, ככה בכל ששי יכפיל מזוני.

ולא רק ההוצאות הרגילות כמו בכל יום, אלא גם תוספת ההוצאות הרבות הנעשות לכבודו של יום, גם כן ניתן בהם ברכה מיוחדת, כדאיתא במדרש - ברכו מפני היציאה (בר"ר יא, א).

כלומר שביום השבת יש ברכה מיוחדת, שאין האדם נפסד ממה שמחסיר יום ממלאכה ועמל, אלא צרכי השבת ניתנים ומוכנים לאדם על ידי עבודתו שעובד עבור צרכי ששת הימים, ובאופן מופלא וניסי

- - ומלאך רע יענה אמן. בעל כרחו יספר שבחו. שמו יעלה כטוב שמן

על פי דברי הגמרא - שני מלאכי השרת מלווין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו אחד טוב ואחד רע, וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושולחן ערוך ומיטתו מוצעת, מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו וכו' (שבת ק"ט).

ודברי הגמרא צריכים ביאור רב לשם מה נצרך להתלוות מלאך רע, ומה מוסיף לנו מה שהמלאך הרע יענה אמן, וכי לא די בברכתו של מלאך טוב. וגם איזה משמעות ישנה לברכת המלאך הרע הנאמרת מחוסר רצון וברירה.

ולבהין זאת יש להקדים ולבאר כי הנה מתוך שני מניעים יתכן לאחל ברכה לזולתו, או מתוך רגש של אהבה וידידות שפועם בלב האוהב ומביא אותו לרצות בטובתו של חברו, וכעצמת הרצון בלב המברך כך עוצם השפעת ברכתו, או מתוך התבוננות בטבעו של הזולת והסקת מסקנה שהוא ראוי לברכה בזכות מעשיו הטובים והנהגתו הישרה, וככל שההכרה והמסקנה ברורה כך היא גם תוקף המשכת הברכה.

והנה שלימות הברכה היא כאשר היא נובעת משני המניעים יחד, הן מתוך אהבה ורצון בטובתו של חברו, והן מתוך ההכרה והמסקנה שאכן ראוי הברכה למי שנתברך בה.

כי ברכת האוהב עדיפה בכך שהיא נובעת מתוך רצון עז וחפץ בטובת המתברך, וכעצמת רצונו כך עצמת ברכתו, אך לוקה היא בחסר שלא ניכר בה שאכן הטובה ראוי להינתן למתברך, כי יתכן ששוחד אהבתו סימא את עיניו, ואפשר לתלות את הברכה ברגשי האהבה והקירבה שרוחש המברך לידידו.

ומנגד הברכה שאינה נובעת מתוך אהבה, ובאה רק מתוך ההיסק וההכרה, משוללת מכל שוחד ונגיעה ובאה רק למי שהברכה באמת ראוי לה, וברכתו מעידה שהמתברך ראוי לברכה, אך חסרה היא את הרצון בטובת המתברך, וכפועל יוצא מכך חסר בה את עצמת השפעת הברכה.

ועל פי יסוד זה יש לבאר את דברי הגמרא

הוא מוצא שיש בה די גם עבור היום השביעי, כלומר שפעולותיו ועסקיו מתברכים בברכה מיוחדת, והעבודה בששת הימים מוציאה פירות לכל צרכי שבעת הימים.

וכלומר שצרכי השבת אינם מבוססים על צמצום והפחתה ממה שמוכן עבורו בימות החול, כי צרכי שבת אינם מגרעים ממה שנגזר עליו שיהיה לו כל השבוע, אלא באים בתור הוספה.

ועיין ב'אור החיים' פרשת יתרו (שמות כ, ט) - ששת ימים תעבוד וגו' צריך לדעת לאיזה ענין יצו ה' לעבוד בששת ימים, גם מה היא כוונתו באומרו ועשית כל מלאכתך, ונראה כי יכוון על דרך מאמר הכתוב בפרשת בהר סיני (ויקרא כה, כ) וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו', וצויתי את ברכתי, והם הדברים הנאמרים כאן, לפי מה שקדם לומר זכור את יום השבת לקדשו, שאין בו דברי חול, אם כן העושה ואוכל דבר יום ביומו, מה יאכל ביום המקודש, לזה אמר ששת ימים לבד תעבוד, ובהם תעשה כל מלאכתך, פירוש הצריכה לך, לשישי, ולשביעי, על דרך אומרו (שם) ועשת את התבואה לשלש השנים, כי מבטיח ה' לשומרי מצותיו. ע"כ. והן הן הדברים.

אמנם בענין הוצאות שבת יש ענין יותר נעלה ועמוק, כי השבת היא יום חדותו ושמחתו של הקב"ה, ובמה שציוונו לעשותו יש בזה עומק שהוא מעלה אותנו אליו לעשות את השבת שלו, והארכנו בזה במקו"א על פי דברי המכילתא 'כי אות היא ביני וביניכם - כמלך ומטרוניתא שמשבים זה עם זה', ונמצא שהוא סעודת המלך, וכלשון הזוהר 'דא היא סעודתא דמלכא', אלא שעלינו מוטל התפקיד להכין סעודה קדושה זו, ואם כן בוודאי שכל ההוצאות של סעודת המלך הם מאוצר המלך. ודומה הדבר לאדון המצווה את עבדו וממנה אותו לערוך את שולחנו, שזוקף את כל ההוצאות על חשבונו של האדון.

והוא פשטות משמעות הלשון - 'לוא עלי ואני פורע', ובוזוהר - ההוא בר נש דאכיל ושתי וחד, כל מאי דאפיק למיכל ולמשת, הוא ילוונו לקב"ה בהלוואה, ואיזה יהיב ליה כפלי כפליים מכל מאי דאפיק בהאי (פקודי רנה).

ואם שולחן כדת ערוך, ומלאך א-ל יענה ברוך.

ב. הריבוי והשפע שורה בכל צרכי השבת. והיינו שנוסף על כך שבא בלא טורח, בא גם בריבוי שהיה מנת הלחם כפולה - 'לחם משנה'. וכמבואר ב'דעת זקנים מבועלי התוספות' שמלבד מה שלחם השבת הקדים לרדת ביום השישי, אף מנת השבת עצמה היתה כפולה וכן היא משמעות לשון המכילתא.

ג. כל ענייני שבת יש בהם טעם וחוץ מיוחדים, כדאיאת ברש"י - לקטו לחם משנה וכו' ומדרש אגדה לחם משונה, אותו היום נשתנה לשבח בריחו וטעמו (רש"י שם). והוא ממכילתא, ומעלה זו קיימת בכל הדורות כדאיאת בגמרא - תבלין אחד יש לנו ושבת שמו, (שבת דף ק"ט). וכן אמרו במדרש על פסוק ויברך - ברכו במטעמים (בר"ד י"א, ד).

חוקותיה במרה נצטוו באזהרה

מבואר בגמרא שנצטוו על השבת במרה (שבת 119:) 'דכתיב כאשר צוך ה' אלהיך ואמר רב יהודה אמר רב כאשר צוך במרה'. ועיין בתוס' שם (ד"ה 'כאשר צוך במרה') שהקשו היאך אמרו שנצטוו על השבת במרה מיד אחר קריעת ים סוף, שהרי בגמרא להלן (שבת ק"ח). מבואר ששבת ראשונה היתה לאחר ירידת המן דהיינו בשבת שלאחר ט"ו אייר, עיי"ש (ועיין מה שנדחקו בזה בהגהות יעב"ץ שם, וב'גור אריה' פסוק כה, ובנצ"ל על הספרי פרשת שלח).

וצריך לומר, שאף שנצטוו במרה על השבת, אולם עדיין לא חל עליהם המצוה עד שהגיעו למדבר סין וירד להם המן, אז היו להם ששת ימי מלאכה וביום השביעי שבתו. וכן משמע בפשטות המקראות בפרשת בשלח שלאחר שהחל ירידת המן היה ביום השישי לחם משנה ואז נאמר להם מצות השבת. אכן יש לעיין בטעם הדבר מדוע לא ניתנה להם השבת רק אחר ירידת המן, ולא ניתנה להם מיד עם יציאתם ממצרים.

ונראה הטעם בזה בהקדם מה שביארנו ביסוד מהות מבנה השבת, שגדר קביעת הזמן של יום השביעי להיות 'שבת' אינו כגדר קביעת הזמן של המועדים. כלומר שאין השבוע מחזור של ימים החוזר על עצמו בכל שבוע ושבוע אשר בתוך מחזור ימים זה נקבע היום השביעי שבו להיות 'שבת', אלא הגדר בקביעת יום השביעי להיות 'שבת' הוא, שאחרי כל ששת ימי עבודה ועשיית מלאכה, היא היום שיבוא אחריו 'יום שבת'. ומהות גדר יום השבת

האמורים, כי רצון ה' הוא לברך את עמו ישראל להניח ברכה שלימה בתוך ביתם בבואם לעשות את השבת. ולשם כך הוא שולח לנו את המלאכים בכדי לברכנו בשמו. שכן שני המלאכים הללו חלוקים הם במניע לברכתם, המלאך הטוב רצונו בטובתו של המתברך, והמלאך הרע מסיק בעל כרחו שהמתברך ראוי לברכה, ולכן יש צורך שהמלאך הרע יענה אמן, כי ברכת המלאך הטוב שמתוך טובו רוצה להשפיע טובה וברכה, חסרה היא את הצד המורה על זכאות המתברך לברכה, אך כשיענה עליה המלאך רע - הנתקל בשולחו הערוך והנרות הדולקים לכבוד שבת - בעל כורחו אמן, תשלים ברכתו את ברכת המלאך הטוב, ומתוך שניהם יוצאת הברכה המושלמת הנובעת גם מתוך אהבה ורצון וגם מתוך ההכרה שראוי המתברך לברכה.

ברכו וקדשו במן מלרדת לעם לא אלמן

במדרש - ויברך אלוקים את יום השביעי וגו' רבי ישמעאל אומר ברכו במן וקדשו במן, ברכו במן, שכל ימות השבת היה יורד עומר, בערב שבת שנים, וקדשו במן שלא ירד בו כל עיקר (בראשית רבה י"א, ב).

ב'פרשת המן' באה לידי ביטוי בפועל צורת ההשפעה האלוקית המיוחדת שניכר בה ההבדל בין ימות החול לשבת, ובאותו זמן אכן ניתנה להם לראשונה מצות השבת, כי אז לקח הקב"ה את עם ישראל להיות עמו והחל לתת להם את ברכתו לפרנסם ולזונם.

ובירידת המן ראו בעליל את צורתה של הברכה שישנה בשבת, דהיינו שגם בלי עבודה ומלאכה, יש ליום זה את כל הצרכים, ולא עוד אלא שישנו שפע ברכה בריבוי כפול ומכופל, עבור כל הנצרך ליום זה. וכמו שהיה בליקוט המן שלקטו רק עומר אחד, וכשמדדוהו מצאו שיש בו שני עומרין, וכמו כן בכל הדורות צרכי השבת באים דרך אגב, על ידי המלאכות שעושים עבור ששת הימים.

ומפרשת המן אנו למדים בפרוטרוט מהי ברכתה של השבת, והם שלשה חלקים - א. שצרכי השבת באים בלי טורח, שבעוד שבכל יום היו צריכים ללקוט דבר יום ביומו את מזון אותו היום, הרי ביום השבת לא הוצרכו ללקוט, אלא על ידי לקיטת המן עבור יום השישי, כבר היה להם גם העומר של יום השבת.

העולם הוא היום השביעי מאז ששת ימי בראשית, בכל זאת צריך גם שיהיו ששת ימי מלאכה כהקדמה ליום השבת.

והנה מאז שיצאו ממצרים עד שהחל המן לרדת לא היו זקוקים לעשות שום דבר לצרכי פרנסתם כמו שכתב רש"י (שמות טז, א) שעד ט"ו באייר אכלו משיירי הבצק, ומבואר שפיר הטעם שלא ניתן להם השבת רק מאז שירד להם המן, כי כדי ליצור את מהותה וצורתה של השבת נדרשים קודם ששת ימי מלאכה, שזה התחיל בעם ישראל רק מאז ירידת המן שהוצרכו ללקוט את מזונם.

הוא, היום שהגיע אחר שקדמו לו ששה ימים של עבודה ומלאכה. (עיי' בזה בארוכה בספר 'בן מלך - שבת קודש' - שער ב מאמר ה).

ולפי זה יבואר כי אף שישראל כבר יצאו ממצרים ולקחם ה' להיות לו לעם, אך כל עוד שלא עסקו במלאכה להספקת צרכיהם עדיין לא היה שייך לתת להם את השבת, שהרי עדיין לא היו להם ששת ימי מלאכה, ומאחר שכאמור כל צורת השבת אינה תלויה ביום מסויים, אלא כל מהותו נוצר אחרי ששת ימי עבודה שאחריהם בא יום השבת. ואין שייך לקבוע את יום השביעי ל'שבת' בלי שקדמו לו ששת ימי מלאכה בעם ישראל. ואף שבסדר ימי

חכמה ומוסר

יסוד ההצלחה בחינוך

לכם לעיקר גדול זה וגורמים לעצמם רעה וביתם מלא תרעומות וטרוניא, ובניהם ממורמרים וממאנים לצייט לקולם, יען שאינם משכילים להעניק להם את הדבר החשוב ביותר עבורם.

והנה חובתו של האדם לכך אינו רק למען התוצאה והריחוק החינוכי, אלא גם מצד עצם הדבר שבני הבית והילדים נצרכים לזה, וכשם שמוטל עליו לספק את מזונותיהם לגוף, כך גם, כל שכן וק"ו, שמתפקידו לספק את צרכי הרוח ומזון הנפש שהם נזקקים להם.

הדבר הנחוץ ביותר לנפש האדם - הכרה בערכו ושמהו בקיומו

הדבר הנחוץ ביותר לאדם הוא ההכרה בכך שמייחסים לו ערך ויש בו צורך. שידע וירגיש שאין הוא כעלה נידף חסר חשיבות שבין אם יהיה ובין אם לא יהיה אין הדבר משנה, אלא יש חשיבות לעצם מציאותו ורוצים בו ושמהים עמו. ובני ביתו של האדם תלויים בו ועיניהם נשואות אליו, שבתוקף מעמדו הוא יעניק להם את ההכרה הזאת. ועל ראש המשפחה להשכיל כיצד לבטא ולהביא לידיעתם את יקר ערכם ורוב חשיבותם בעיניו. וצריך הוא ללמד לשונו ולסגל לעצמו כל מיני ביטויים מגוונים של

תנאי לחינוך - מילוי צרכי הנפש

מעט נישואיו של אדם ובפרט כאשר נעשה אב לבנים, חל עליו התפקיד הנכבד של 'ראש משפחה', דהיינו לדאוג ולפעול להצלחתם ושגשוגם הגשמי והרוחני של כל בני המשפחה. משעה זו ואילך הרי יחד עם עלייתו הפרטית במדרגות התורה והעבודה, מוטל עליו להעלות ולרומם את ביתו ובניו שילכו בדרך ה' ויעשו חיל בתורה ובעבודה במצוות ובמעשים טובים.

יסוד ההצלחה הן בכללות הנהגת הבית הן בחינוך הבנים, הוא שידע ראש המשפחה לספק את צרכי נפשם כראות, שבשעה שחשים שעל ידו באה להם שלוותם ונחת רוחם, אזי גם כח השפעתו רבה עליהם, ויהיה בכוחו להעלותם ולרוממם, ויהיו נכונים להתאמץ ולוותר עבור דרישותיו ויאתו לצעוד בעקבות הכוונתו לשלימותם הרוחנית, ויגיע בעז"ה להקמת בית גדול מלא בערכים נעלים ומקודשים.

ולשם כך צריך האדם לדעת ולזכור תמיד מה הם צרכי הנפש של האדם ולהעניקם להם, והוא המפתח לכל הצלחה בהנהגת בני הבית. ואף שהם דברים פשוטים ביותר, ישנם רבים שאינם שמים

נאמנה, אזי די בזה לבד להגביר אצלו את ההכרה בגודל הצורך בו ולנסוך בקרבו אומץ וגבורה, ועצם המציאות שבני הבית מסתמכים ונשענים עליו יש בו בכדי להקרין אליו תעצומות נפש.

ובאמת יש לו לאדם לשאוב את עיקר תעצומות נפשו מזה שהוא אדם ובר ישראל [בצירוף מעלותיו המיוחדות אשר זכה בהם], ומהידיעה כי הקב"ה מתעניין בו ובמעשיו ודואג לו, רוצה בו ופורש חסותו עליו, ובבחינת מה שאמרו חז"ל - 'ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו, שהן תלוין בו, והוא תלוי במי שאמרו והיה העולם' (חולין פד:).

הרגש והגישה הנכונה של האדם ובפרט של ראש משפחה הוא להיות כ'מלך', שכל מעייניו נתונים בהשקעת כוחו בתפקידיו ובמה שהוא אמור להשפיע לזולתו. ועליו להיות נעלה ומרומם מצרכי עצמו, ואף פעם אין זה מעניינו להתבונן האם הוא קיבל את זכויותיו והאם מכירים בערכו, והאם טוב לו והאם מצבו נאות ושפיר. אלא לעולם חוקר ובודק האם קיים את תפקידו כיאות, וכל מה שמעניין אותו בקשר לעצמו הוא רק האם הוא ממלא את תפקידו נכונה ומשלים את חובותיו כלפי המקום וכלפי הזולת. וכאשר הוא חי מתוך גישה מלכותית כזו, הרי באמת אין הוא נזקק לכל חיזוק חיצוני אלא יונק את תעצומות נפשו מעצם השפעתו והענקתו והיותו מיטיב לזולתו, ותמיד כל לבו ודעתו נתונים להתבוננות האם יש בסביבתו מי שנוזק לעזר וחזוק לעידוד ומילת שבח, או שמא נדרש ממנו עשיית מצוה זו או אחרת.

על האדם להיות תמיד נכון ומזומן להשפיע רוב נטפי חיזוק וצרי ונוחם לבני ביתו ולתלמידיו [ולכל אדם הזקוק לכך], להגדיל בעיניהם את ערכם וחשיבותם לעודדם ולהחיות רוחם, ובכך יגדלו בדרך הישרה ואף יקנו עוצמה וחוסן בנפשם עד אשר יהיו לאנשים ויכולו להיות אף הם כוחות משפיעי חיזוק ומעניקי עידוד וחיות לבני ביתם ותלמידיהם.

שבח והערכה ויקר, אשר יהיו מורגלים על לשונו תדיר, ויחיה נפשות אנשי ביתו ויפייסם בדברים, יאיר את עיניהם המשתוקקות וירוהו את נפשם הכמהה. ואין הכוונה כאן להתייחסות בשעה שעושים מצוות ומעשים טובים, שעל זה צריך לתת הערכה ושבח מיוחדים, אלא להביע קורת רוח ואושר וחביבות מעצם מציאותם וקיומם, ולשבח ולקלס את סגנונו המסויים של כל אחד.

ואם אין הוא משכיל להעניק להם הרגשה בסיסית זו, הרי הם עשוקים ורצוצים ונעזרי חיות, והאדם חייב בזה הן מצד חובתו כראש המשפחה והן מצד חובת בין אדם לחבירו, ואם אינו נותן להם את חיובו הריהו כגוזלו מהם.

הן צורך נפשי והן כלי חינוכי

אולם, בנוסף לכך דבר זה הוא בסיס לחינוך ולהתעלותם של בני הבית, שכאשר המה נוכחים לראות שהאב מסור לצרכיהם ומכיר בערכם והם יקרים וחשובים לו, ישמחו למלא רצונו וללכת בדרכיו אשר הוא מורה להם. ועוד יוסיפו וישתדלו ביתר שאת כדי להגביר את חשיבותם ומעלתם בעיניו. ולאידך גיסא כאשר הוא מזניח את חובתו, אזי גם סכנה רוחנית עצומה נשקפת לבני הבית והילדים שצמאון זה להכרה בחשיבותם ובערכם, תביא אותם לחפש מקורות אחרים שישביעו רעבונם לצורך בסיסי זה, ויתכן שימצאו להם מקור בלתי רצוי, אשר אחריתו מי ישרונו.

כל אדם - מלך בביתו

על האדם לדעת שבתוך ביתו הוא המלך והוא מקור ההשפעה והקרנת העוצמה, והנה אף שככל אדם גם הוא נצרך להכרה בערכו, הרי בהיותו ראש משפחה עליו לשאוב את כוחו ממעיינות נפשו העצמיים ולהשכיל לדעת בעצמו את מעלתו וחשיבותו ואינו צריך להיות נסמך בזה על אחרים. ואכן כאשר הוא מבצע את תפקידו כראש המשפחה

התודה והברכה לידידנו הנעלים שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו
הרב **אליעזר קרישבסקי** שליט"א
לרגל הולדת הבת

ברכת מזל טוב לידידנו
הרב **שמעון בקר** שליט"א
לרגל הולדת הבת

במדבר סיני באחד לחודש השני

בשורה טובה לקהל לומדי התורה והוגיה
שמחים אנו לבשר ללומדי התורה בכל אתר ואתר,
על צאתו לאור עולם והפצתו של הספר לו ציפו רבים

בן מלך על התורה במדבר חלק א'

מאת

רבינו הגאון הגדול בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

אשר משמיא זכו ליה לפתוח שערי אורה בדרכי לימוד המקראות בדרך
המפרשים הקדמונים ראשונים ואחרונים ז"ל והשתלבות דרשות חז"ל עם
פשוטו של מקרא

ועתה זכינו לבושם הזה שעדיין לא בא כמוותו כאשר פרש את אדרת ביאורו על
ספר 'במדבר', לבאר את ייחודו של ספר זה, מהות עניינו מצוותיו ופרשיותיו.

בקע אור חדש בשחקים.

טעמו וראו!

ומתוק האור וטוב לעיניים לראות את השמש

ניתן להשיג במשרדי המכון ואצל נציגי הקהילה ובחנוניות הספרים המובחרות

בברכת התורה
הנהלת כתיבי בן מלך

'בן מלך' - להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עולון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע
בכתובת המייל: mchonbenmelech@gmail.com

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mchonbenmelech@gmail.com